

Centrale Commissie Dierproeven

Jaarverslag
**Centrale Commissie
Dierproeven 2023**

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van de Centrale Commissie Dierproeven (CCD). We kijken daarin terug op een veelzijdig en boeiend jaar. De CCD heeft op verschillende terreinen stappen gezet. De samenwerking met de Dierexperimentencommissies is versterkt en de weg naar een breed Ketenoverleg is gezet. De CCD kende al een Gebruikersoverleg om aan de wettelijk verplichte afstemming met gebruikers te voldoen. Een aanbeveling uit de stelsevaluatie in 2022 was om de samenwerking te verbreden en te verstevigen. Hiertoe is in 2023 verkend hoe een Ketenoverleg zou moeten worden ingericht, o.a. met deelname van het onderzoeksveld. In 2023 is een eerste verkennend overleg geweest, in het voorjaar van 2024 vindt het eerste Ketenoverleg daadwerkelijk plaats.

In 2023 is één lid van de CCD afgetreden en zijn twee nieuwe leden toegetreden. Dat betekent dat de commissie uitgebreid is naar 7 leden. Bij de samenstelling van de CCD wordt nadrukkelijk gekeken naar de juiste mix van wetenschappelijke disciplines en professionele achtergrond. In 2023 is de vacature voor een Algemeen Secretaris ingevuld. Ook bij het Ondersteunend Bureau hebben zich personele wisselingen voorgedaan. Dat kan vragen oproepen over de continuïteit, maar juist daarvoor heb ik mij als voorzitter hard gemaakt. Tussen alle personele dynamiek en ontwikkeling door, blijft de winkel open en worden de meer dan 300 aanvragen voor vergunningen nauwgezet getoetst. Om die reden hebben de leden van de CCD in 2023 meer uren ter beschikking gekregen om hun werkzaamheden goed te kunnen invullen.

In 2024 bestaat de CCD 10 jaar. Dat betekent dat na twee termijnen van 5 jaar, eind 2024 alle leden van het eerste uur vervangen zullen zijn. Dat pad hebben we als bestuur stapsgewijs ingezet om een goede overdracht van werkzaamheden en een soepele inwerkperiode van nieuwe leden mogelijk te maken. Zorgvuldigheid en continuïteit staan immers voorop bij de CCD. Medio 2024 zal ik zelf het voorzitterschap overdragen en eind 2024 zal ook Flip Klatter zijn werkzaamheden neerleggen.

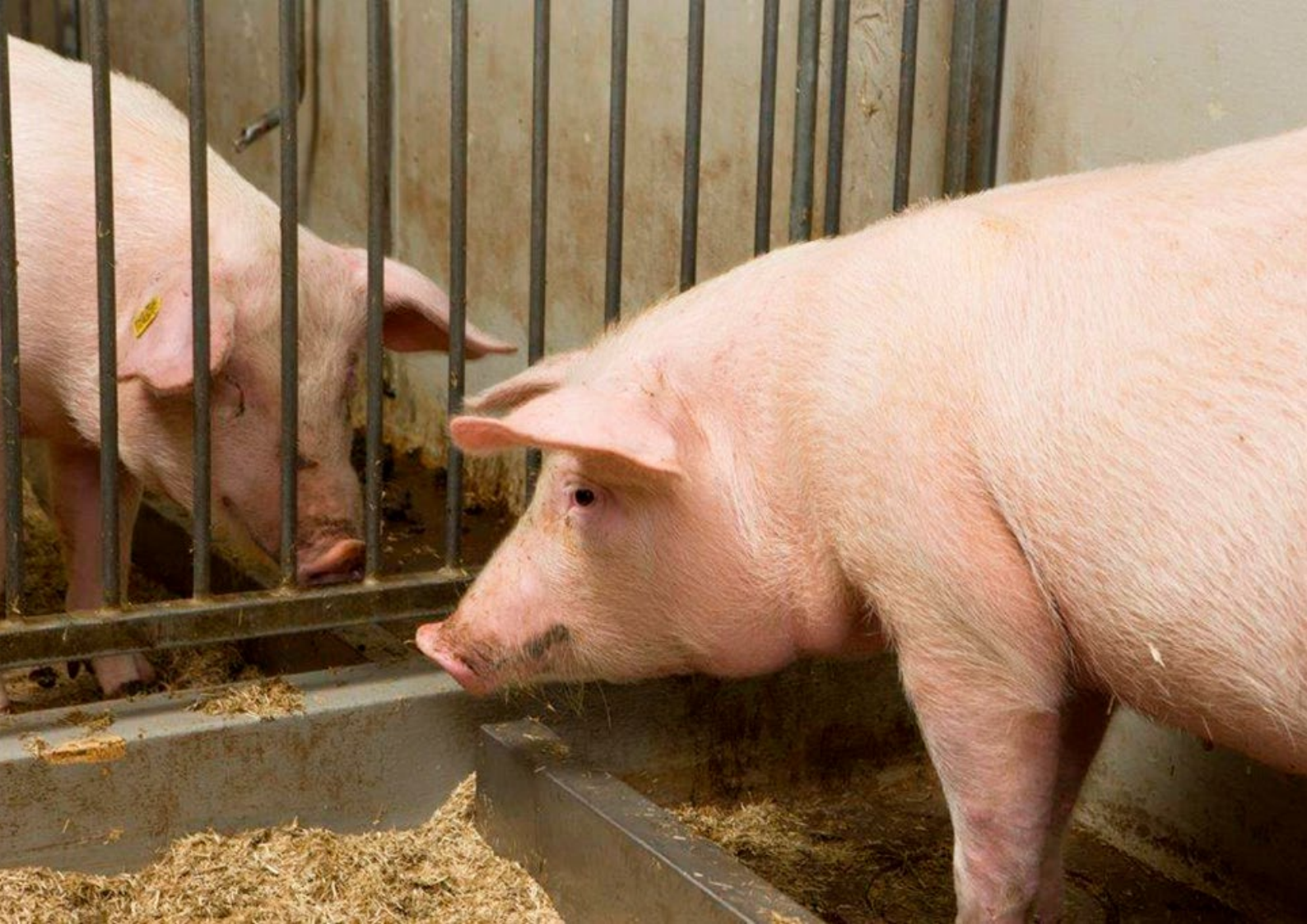
In mijn laatste voorwoord voor de CCD kijk ik met voldoening terug op 2023 en alle jaren daarvoor. Dierproeven blijven vooralsnog noodzakelijk voor met name fundamenteel en translationeel/toegepast onderzoek, zolang er geen gevalideerde alternatieven beschikbaar zijn. De CCD staat pal voor een zorgvuldige ethische afweging over de wenselijkheid van een dierproef en de mate van ongerief waar een dier aan wordt blootgesteld.

Ludo Hellebrekers
Voorzitter CCD

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Over de CCD	5
3	Proces van beoordeling	10
4	Vergunningen	13
5	Juridische Zaken	16
6	Communicatie	18
7	Financiën	19
8	Doorkijk naar 2024	21

1 Inleiding

In ons land werken overheid, wetenschap, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties al jaren samen aan verantwoord gebruik van dieren in (wetenschappelijk) onderzoek en onderwijs. Al in 1977 is de Wet op de dierproeven (Wod) ingevoerd. Deze wet beschermt het welzijn van de proefdieren, stelt kaders waaraan een proef moet voldoen en stelt eisen aan de deskundigheid van

mensen die met proefdieren werken. Eind 2014 is de Wod herzien naar aanleiding van de implementatie van de Europese Richtlijn voor de bescherming van proefdieren in wetenschap en onderwijs (2010/63/EU). Sindsdien is de CCD het centrale zelfstandig bestuursorgaan dat als enige bevoegd is om vergunningen te verlenen voor het verrichten van dierproeven in Nederland.

2 Over de CCD

Sinds december 2014 is de CCD ingesteld als invulling van de invoering van de Europese Richtlijn over dierproeven voor wetenschappelijk onderzoek en onderwijs (2010/63/EU) in onze nationale wetgeving. De vergunningverlening dierproeven is daarmee gecentraliseerd. De CCD is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO). De commissie verleent alleen vergunningen als er geen andere onderzoeksmethoden zijn om de wetenschappelijke vraag te beantwoorden en als het nut en de noodzaak van het onderzoek voldoende opwegen tegen het ongerief voor het dier. Daarbij wordt een strikt *Nee, tenzij* beleid gevolgd. Iedere aanvraag van projectvergunning voor een dierproef wordt allereerst geanalyseerd op de mogelijkheid op vervanging door een proef zonder gebruik van dieren. Is er geen alternatief en is een dierproef noodzakelijk voor het behalen van de doelstelling, dan worden de verwachte baten afgewogen tegen de schade aan de proefdieren, en wordt de haalbaarheid van het onderzoek getoetst. Als aan deze voorwaarden voldaan is, wordt ingezet op het gebruik van zo min mogelijk proefdieren met een zo gering mogelijk ongerief. Tezamen wordt dit laatste het 3-V beleid genoemd, dus gericht op Vervangen, Verminderen en Verfijnen.

De CCD signaleert en beoordeelt ook kansen op het gebied van de 3V's en maakt dilemma's in het gebruik van dieren voor onderzoek duidelijk. Deze kansen en dilemma's worden geadresseerd bij het platform van Instanties voor Dierenwelzijn (IvD-Platform), het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ministerie van LNV) en bij adviesorganen zoals het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad) en de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA).

Hiermee draagt de commissie bij aan verantwoord proefdiergebruik in Nederland. Voorbeelden van dilemma's zijn dierproeven die worden aangevraagd ten behoeve van mogelijke remedie van welvaartsziekten en dierproeven voor de veehouderij.

Wettelijke taken

In het kader van de Wod voert de CCD de volgende taken uit:

- beoordelen van aanvragen voor een projectvergunning dierproeven, mede op basis van een advies van een Dierexperimentencommissie (DEC);
- verlenen van projectvergunningen voor dierproeven en zo nodig wijzigen en intrekken van verleende vergunningen;
- beoordelen van wijzigingen van vergunde projecten
- publiceren van Niet-Technische Samenvattingen (NTS) van projecten waarvoor een vergunning is verleend;
- verlenen van erkenning aan de DEC's en zo nodig intrekken van deze erkenning;
- opstellen van richtlijnen en richtsnoeren voor de werkwijze van de DEC's;
- behandelen van verzoeken in het kader van de Wet open overheid (Woo-verzoeken);
- behandelen van bezwaar- en beroepsprocedures.

Doel

De CCD draagt bij aan verantwoord proefdiergebruik in Nederland. Dat doet zij door een transparante en zorgvuldige beoordeling van de aanvragen voor een projectvergunning dierproeven. De CCD signaleert en beoordeelt daarbij kansen op het gebied van het Vervangen, Verminderen en Verfijnen (3V's) van dierproeven en maakt dilemma's op het gebied van gebruik van dieren voor onderzoek duidelijk. De CCD laat zich daarbij adviseren door zogeheten Dierexperimentencommissies (DEC). Door deze combinatie van centrale beoordeling en advisering vanuit brede expertise, kunnen dieren die gebruikt worden in onderzoek en onderwijs optimaal beschermd worden.

Evaluatie CCD conform kaderwet ZBO

De doelmatigheid en doeltreffendheid van de CCD zijn in 2020 geëvalueerd volgens de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen. Dit onderzoek is in opdracht van het ministerie van LNV door een onafhankelijk onderzoeksbureau uitgevoerd. Daarbij zijn verschillende stakeholders zoals onderzoekers, Instanties voor Dierenwelzijn (IvD's), instellingsvergunninghouders en leden van Gebruikersplatform en DEC's geïnterviewd. De conclusies en aanbevelingen zijn te vinden op de website van de CCD. Deze sloten aan bij de eigen bevindingen en ambities van de CCD en zijn verder uitgewerkt in een verbeterplan. Dit document bevat plannen op het gebied van financieel inzicht en kostentoe rekening, ICT, samenwerking met stakeholders, het verkorten van de doorlooptijd, uitbreiden van het aantal leden van de CCD, verbeteren van de website en herijking van de missie en visie. Dit verbeterplan is besproken met de DEC voorzitters en het Gebruikersplatform en daarna aangepast. Het verbeterplan is grotendeels in 2021 en 2022 uitgevoerd. De implementatie van de vernieuwde website is in 2023 doorgevoerd. De implementatie van het nieuwe ICT-platform heeft vertraging opgelopen. Op basis van een businesscase wordt besloten om door te gaan met de ontwikkeling van het nieuwe platform of te kiezen voor een upgrade van het huidige informatiesysteem.

Naar aanleiding van de ZBO-evaluatie van de CCD heeft het ministerie van LNV ook onderzoek laten doen naar het stelsel van vergunningverlening. Over de opvolging van deze evaluatie is de CCD in 2023 in gesprek gaan met het ministerie van LNV. Eén van de aanbevelingen die uit het rapport 'Stelsevaluatie vergunningsproces voor proefdieronderzoek' kwam, is om een regulier breed Ketenoeverleg te organiseren. Deze aanbeveling heeft de CCD overgenomen. In oktober heeft het eerste verkennende Ketenoeverleg plaatsgevonden.

Samenstelling commissie

De CCD kwam in 2023 eens per drie weken bij elkaar, in totaal achttien keer. De CCD heeft de aanbeveling uit het evaluatieonderzoek om het aantal leden van de commissie uit te breiden naar 7 opgevolgd door het aantal leden in 2022 uit te breiden naar zes. De uitbreiding van de commissie naar 7 leden is afgerond: Els Maeckelberghe is per 1 maart 2023 gestart als CCD-lid. Naast Els Maeckelberghe is Mathieu Sommers toegetreten tot de commissie.

Hij volgde per 1 september Elsbeth Stassen op, die als onderdeel van een trapsgewijs aftredingschema per 1 september de commissie heeft verlaten.

De CCD bestaat in 2023 uit de volgende leden:

- Ludo Hellebrekers, voorzitter CCD en tot 3 april 2022 directeur van het Wageningen Bioveterinary Research, onderdeel van de Wageningen University & Research, voorheen hoogleraar Veterinaire Anesthesiologie Universiteit Utrecht
- Flip Klatter, hoofd UMCG R&D Facility en directeur Centrale Dienst Proefdieren, Universiteit Groningen/Universitair Medisch Centrum Groningen
- Marcel ter Veld, afdelingshoofd Carus, Wageningen University & Research
- Elsbeth Stassen tot 1 september 2023, emeritus hoogleraar Dier en samenleving, Wageningen University & Research
- Jan van der Valk, gepensioneerd 3V expert, tot januari 2022 Coördinator van het 3Rs-Centre van de Universiteit Utrecht
- Rebecca Nordquist, Universitair Hoofddocent Dierenwelzijn Landbouwhuisdieren, Faculteit Diergeneeskunde, afdeling Population Health Sciences, Universiteit Utrecht
- Els Maeckelberghe vanaf 1 maart 2023, Universitair Hoofddocent Bio-ethiek en onderzoeksethiek – Universitair Medisch Centrum Groningen
- Mathieu Sommers vanaf 1 september 2023, Instantie voor Dierenwelzijn – Erasmus MC Rotterdam

De commissieleden van de CCD vallen onder de Integriteitsregeling van de Rijksoverheid. Die stelt strikte voorwaarden aan nevenfuncties en financiële belangen (zogenaamde restricted list). De verkorte CV's en belangenverklaringen van de commissieleden zijn te vinden op de website van de CCD.

Algemeen Secretaris

Per 24 juli 2023 heeft Michiel van Butselaar Ferry Braunstahl opgevolgd als Algemeen Secretaris van de CCD. In zijn rol is hij verantwoordelijk voor de ambtelijke ondersteuning van de CCD.

Staand van links naar rechts: Els Maeckelberghe, Jan van der Valk, Ludo Hellebrekers, Marcel ter Veld

Zittend van links naar rechts: Flip Klatter, Rebecca Nordquist, Mathieu Sommers

Wie doet wat rond vergunningverlening?

Bij de vergunningverlening spelen verschillende partijen een rol: de aanvrager, de instellingsvergunninghouder, de Instanties voor Dierenwelzijn (IvD's), de Dierexperimentencommissies (DEC's) en de CCD. De IvD begeleidt de aanvrager bij de projectaanvraag, maar speelt ook een rol bij (het toezicht op) de uitvoering. De DEC's adviseren de CCD over de aanvragen. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is de toezichthoudende instantie vanuit de overheid wat betreft de handhaving van de uitvoering van de projectvergunning bij de instellingen

Dierexperimentencommissies

In het vergunningstelsel rondom dierproeven spelen de DEC's een belangrijke rol als adviseur voor de CCD. Een nieuwe projectaanvraag wordt bij de CCD ingediend, waarna de CCD de projectaanvraag met verzoek om advies naar een DEC doorstuurt. Hierbij beoordeelt de DEC of de mogelijke opbrengsten van het aangevraagde onderzoek opwegen tegen het ongerief dat de dieren ondervinden. De termijn van 40 werkdagen in de indieningsroute geldt voor de gezamenlijke behandeltijd van de DEC en de CCD. De CCD en de DEC's hebben als werkafspraken dat de DEC's 20 werkdagen hebben voor het opstellen van een advies voor de CCD. De overige 20 werkdagen heeft de CCD om haar beslissing te vormen.

In 2023 heeft de CCD twee keer regulier overleg gehad met voorzitters van de DEC's. Het doel van dit reguliere overleg was om middels goede samenwerking het proces van vergunningverlening nog beter te laten verlopen. Er is tijdens deze bijeenkomsten onder andere gesproken over de Beoordeling achteraf, translatie van onderzoek en vergunningverlening rondom genetisch gewijzigde dieren.

De verslagen van de vergaderingen van het voorzittersoverleg zijn te vinden op de website van de CCD:

<https://www.centralecommissiedierproeven.nl/dierexperimentencommissie-dec>.

Naar aanleiding van het evaluatierapport over de CCD waarin de relatie tussen DEC's en CCD als aandachtspunt werd bestempeld, brengt de CCD sinds 2021 bezoeken aan de individuele DEC's. In 2023 zijn er bezoeken afgelegd aan vijf DEC's in het kader van het op informele wijze bespreekbaar maken van thema's rondom dierproeven en het proces van vergunningverlening.

In 2023 zijn er DEC leden betrokken geweest bij het evalueren van de jaarlijkse terugkoppelingen bij CRO-aanvragen en het nadenken over hoe om te gaan met CRO-aanvragen (zie ook sectie 'CRO aanvragen en de jaarlijkse terugkoppeling').

Instanties voor Dierenwelzijn

Fokkers, leveranciers en gebruikers van proefdieren zijn verplicht een IvD te hebben of een IvD van een andere instelling te consulteren bij hun werkzaamheden.

Bij elke organisatie die dierproeven uitvoert zijn één of meer personen verantwoordelijk voor het welzijn en de verzorging van de dieren. Dit is opgenomen in artikel 13f van de Wet op de dierproeven (Wod). De artikel 13f-functionaris is onderdeel van de IvD. Hiermee is het toezicht op het welzijn van de proefdieren geborgd.

De IvD adviseert het personeel van de instelling over dierproeven, de 3V's, ziet toe op het welzijn van dieren en begeleidt de aanvraag tot projectvergunning en de uitvoering van het project na vergunningverlening. Daarnaast beoordeelt de IvD of een aanpassing in een lopend project middels een administratieve melding bij de CCD mag worden ingediend, of dat een wijzigingsaanvraag vereist is.

In 2016 is het IvD-Platform opgericht. Het Ondersteunend Bureau van de CCD en het bestuur van het IvD-Platform voeren overleg om lopende zaken te bespreken en ontwikkelingen af te stemmen. Voor de CCD is het IvD-Platform een belangrijke bron van informatie uit het werkveld. Doordat IvD's vanuit de praktijk aan kunnen geven waar ze tegenaan lopen bij de vergunningverlening, kan het proces rond vergunningverlening dierproeven op basis van deze kennis en ervaringen verder geoptimaliseerd worden. De afstemming met de IvD's draagt tevens bij aan de verbetering van kwaliteit van projectaanvraag en proefdieronderzoek.

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Voor het houden, het fokken of leveren van dieren met het oog op dierproeven is naast een projectvergunning ook een instellingsvergunning nodig. Deze instellingsvergunningen worden verleend door de NVWA. Instellingen die onderzoek met dieren willen uitvoeren dienen te voldoen aan de voorwaarden die daarvoor in de Wet op de dierproeven (Wod) zijn gesteld.

De NVWA en de CCD hebben een samenwerkingsovereenkomst waarin afspraken zijn gemaakt over de uitwisseling van gegevens, samenwerking bij rapportages, verzoeken rondom inspecties, privacy en informatiebeveiliging. De CCD en de NVWA overleggen om de vier weken over actualiteiten omtrent de vergunningverlening en de handhaving.

Ook toetst de NVWA bij nieuwe beleidsvoorstellen rondom de vergunningverlening of datgene dat wordt voorgesteld ook te handhaven is in de praktijk. Daarnaast registreert de NVWA jaarlijks het aantal daadwerkelijk uitgevoerde dierproeven en het aantal proefdieren in Nederlandse instellingen. Hierover rapporteert zij middels de jaarlijkse uitgifte van de 'Zo Doende'. Deze rapportage geeft een accuraat beeld van het aantal dierproeven dat er per jaar plaatsvindt in ons land, voor welke doeleinden, en hoeveel proefdieren hierbij zijn ingezet.

Gebruikersplatform

De CCD is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) voor het verlenen van vergunningen op dierproeven. De kaderwet ZBO is dus op de CCD van toepassing. Hierin staat dat een ZBO voorzieningen treft waardoor personen en instellingen die met haar in aanraking komen in de gelegenheid worden gesteld om verbeteringen van werkwijzen en procedure voor te stellen. In 2016 is hierom het Gebruikersplatform tot stand gekomen.

Het Gebruikersplatform is een gestructureerd overleg tussen koepels van gebruikers en de CCD. De CCD wil middels het Gebruikersplatform in dialoog met het veld zodat op die manier ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid bij kan dragen aan een goede werking van het wettelijk stelsel rond dierproeven. Het streven is om twee tot drie keer per jaar bij elkaar te komen. Het Gebruikersplatform vertegenwoordigt de achterban, geeft feedback aan de CCD en denkt actief mee over een optimale uitvoering van de wettelijke taken. Deze inbreng heeft voor de CCD veel gewicht. In het Gebruikersplatform zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd (situatie op 31 december 2023): FIDIN, Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen, HollandBIO, KNAW, NFU, Netwerk Groene Bureaus (ATKB Waardenburg), VSNU, als koepel: Nutreco, Royal GD en Schothorst Feed Research, het IvD-Platform, NVDEC (toehoorder) en de NVWA (toehoorder).

In 2023 hebben twee overleggen plaatsgevonden. Deze bijeenkomsten waren in maart en november. In deze bijeenkomsten heeft het Gebruikersplatform stilgestaan bij de evaluatie van de Beoordeling achteraf, het actief openbaar maken van beschikkingen, het eindrapport van de 'Stelsevaluatie vergunningsproces voor proefdieronderzoek', het verkennende Ketenoverleg, het CCD jaarverslag 2022 en het CCD jaarplan 2024. Daarbij zijn in 2023 Nutreco, Royal GD en Schothorst Feed Research als koepel toegetreten tot het Gebruikersplatform.

De verslagen van de vergaderingen van het Gebruikersplatform zijn te vinden op de website van de CCD:
www.centralecommissiedierproeven.nl/onderwerpen/gebruikersplatform/documenten.

Het Gebruikersplatform zal vanaf 2024 doorgroeien in een regulier Ketenoverleg. De laatste bijeenkomst van het Gebruikersplatform in haar huidige vorm heeft in november 2023 plaatsgevonden.

Ketenoverleg

Het ministerie van LNV heeft een adviesbureau gevraagd om het stelsel rondom het vergunningsproces voor proefdieronderzoek te onderzoeken. Eén van de aanbevelingen die uit het rapport 'Stelsevaluatie vergunningsproces voor proefdieronderzoek' kwam, is om een regulier breed Ketenoverleg te organiseren. De CCD heeft deze aanbeveling na afstemming met LNV overgenomen. Het eerste verkennende Ketenoverleg heeft in oktober 2023 plaatsgevonden. Naast de CCD waren hier de volgende partijen aanwezig: het IvD-Platform, het Gebruikersplatform, NVDEC, de NVWA, het NCad en het ministerie van LNV.

In het eerste verkennende overleg is gesproken over de achtergrond van het ontstaan van het Ketenoverleg, de keuze welke partijen uit te nodigen voor dit overleg, de juridische status van het overleg, de visie van de genodigden over een Ketenoverleg, en wat de toegevoegde waarde hiervan zal zijn. In 2024 is het streven om twee keer per jaar een dergelijk overleg voort te zetten.

Ondersteunend Bureau CCD

Bij haar werkzaamheden wordt de CCD ondersteund door het Ondersteunend Bureau Dierproeven en Alternatieven (OBDA). Het secretariaat van het bureau ontvangt de aanvraag voor een projectvergunning of melding/wijziging en voert dit in een digitaal systeem in. Ook verstuurt het secretariaat van het bureau namens de CCD de factuur voor de leges van de vergunning- of wijzigingsaanvraag.

Bij de behandeling van een projectaanvraag controleren de uitvoeringsexperts van het bureau of de projectaanvragen inhoudelijk compleet zijn. Als er bepaalde zaken nog verduidelijkt of aangevuld moeten worden voordat de CCD een besluit kan nemen, stellen zij vragen aan de DEC of aan de aanvrager. De informatie uit de projectaanvraag wordt, samen met het DEC advies en de eventuele aanvullende informatie, voorgelegd aan de CCD in de vorm van een adviesnota. Nadat de CCD een besluit heeft genomen, wordt dit door de uitvoeringsexperts van het bureau verwerkt in een beschikking. Op pagina 9 is dit proces in een infographic weergegeven. Na verzending van de beschikking aan de instellingvergunninghouder informeren de uitvoeringsexperts de DEC die advies heeft gegeven over de projectaanvraag over het genomen besluit en de eventuele gestelde voorwaarden bij de vergunningverlening.

Aanvraag met DEC-advies: werkzaamheden van een uitvoeringsexpert vanaf het moment dat een aanvraag bij de CCD ingediend wordt, tot het moment dat de beschikking naar de instellingvergunninghouder wordt verzonden.

3 Proces van beoordeling

Een instelling die onderzoek met dieren uit wil voeren, moet voor elk project een vergunning aanvragen bij de CCD. Een project kan bestaan uit één of meerdere dierproeven en heeft een maximale geldigheidsduur van vijf jaar. De Wod stelt als voorwaarde dat een aanvraag voor een projectvergunning eerst intern afgestemd moet zijn met de IvD. Op de website van de CCD staan de benodigde formulieren met toelichting om een vergunning aan te vragen.

De CCD heeft de wettelijke mogelijkheid om zelf een DEC te selecteren die gevraagd wordt advies uit te brengen over een vergunningaanvraag. Van die mogelijkheid heeft de CCD in 2023 geen gebruik gemaakt. Er is in alle gevallen aangesloten bij de voorkeur van de aanvrager. De CCD neemt op basis van het advies van de DEC en de complete vergunningaanvraag een definitief besluit over het al dan niet verlenen van de vergunning. De adviezen van de DEC's zijn daarbij zwaarwegend.

In 2023 heeft de CCD 92% van de DEC adviezen opgevolgd en heeft in 8% daarvan afgeweken. In 1% van alle aanvragen is de CCD afgeweken van de DEC adviezen door een specifieke voorwaarde aan de vergunning te stellen, zoals het indienen van een wijziging als onderzoek voor buiten de EU nodig is, het indienen van een wijziging als nieuwe technieken zullen worden onderzocht bij aanvragen gericht op hoger onderwijs, het terugkoppelen van resultaten van een pilot-experiment of andere maatregelen om het dierenwelzijn te bevorderen.

Bij 1% van alle aanvragen ging het om toevoeging van algemene voorwaarden, zoals het toevoegen van een Beoordeling achteraf. In de overige 6% van de gevallen dat de CCD afweek van het DEC advies is de aanvraag bijvoorbeeld afgewezen, waarbij de DEC een positief advies had gegeven, of waar een DEC voorwaarden stelden die de CCD niet heeft overgenomen.

Beslissingstermijnen

De CCD dient haar besluit tot het al dan niet verlenen van de projectvergunning uiterlijk 40 werkdagen na ontvangst van de complete aanvraag en betaling van leges genomen te hebben. De CCD kan in complexe gevallen vijftien werkdagen aan de termijn toevoegen. Dit maakt zij tijdig kenbaar aan de aanvrager en de DEC. Wanneer in de loop van de procedure nadere vragen gesteld worden aan de aanvrager (door de DEC of de CCD), telt de tijd tussen het stellen van de vragen en het krijgen van het antwoord niet mee in de behandeltermijnen.

Contract Research Organisation (CRO) aanvragen en de jaarlijkse terugkoppeling

Projectaanvragen door zogenaamde CRO's zijn over het algemeen van hoge kwaliteit en bevatten voldoende informatie om de wettelijk vereiste projectbeoordeling door de CCD uit te kunnen laten voeren. Bij enkele CRO aanvragen blijkt echter dat de afgesproken werkwijze uit 2015 kan leiden tot projectvergunningaanvragen waarvan de opzet dermate breed is, dat het voor de CCD gecompliceerd wordt om de schade tegen de baten van het onderzoek af te wegen. Dit komt omdat op het moment dat een aanvraag wordt ingediend vaak nog niet in detail bekend is welke stoffen en ziektebeelden onderzocht zullen worden. Bij dit type onderzoeken is het daarom niet mogelijk om een vergunning te verlenen zonder dat er een voorwaarde in de vorm van een jaarlijkse terugkoppeling aan de vergunning wordt verbonden. Met deze jaarlijkse terugkoppeling op de verleende vergunning wordt de aanvrager verplicht om elk jaar een terugkoppeling te sturen aan de CCD met een overzicht welke experimenten zijn uitgevoerd met welke stoffen, met welke dieren en welk ongerief de dieren ondervonden. Hiermee kan de CCD de uitgevoerde dierproeven monitoren en eventueel aan de vergunning nieuwe voorwaarden verbinden en gestelde voorwaarden wijzigen. Ook kan de CCD besluiten de voorwaarde te laten vervallen. Om te toetsen of de werkwijze nog voldoet aan de huidige normen is in mei 2023 een start gemaakt met de evaluatie hiervan. Bij de evaluatie zijn vertegenwoordigers van DEC's en het werkveld (CRO's) betrokken. In 2024 zal dit project verder worden afgestemd met de betrokken partijen.

In 2023 zijn alle vereiste terugkoppelingen die betrekking hadden op 2022, ingediend door de instellingvergunninghouders en ontvangen door de CCD. De door instellingvergunninghouders ingediende terugkoppelingen zijn door de CCD beoordeeld.

De voorwaarde 'Beoordeling achteraf'

De Wod schrijft voor dat een vergunninghouder binnen een jaar na afronding van het onderzoek een 'Beoordeling achteraf' aan de CCD moet sturen als de CCD dit als voorwaarde heeft opgelegd. De CCD legt deze voorwaarde op als er sprake is van ernstig ongerief, wanneer er onderzoek met non-humane primaten wordt uitgevoerd of als de CCD een andere zwaarwegende reden hiertoe heeft. In 2023 zijn de opbrengsten van de beoordelingen achteraf die de CCD in 2015, 2016 en 2017 aan de beschikking heeft verbonden geëvalueerd. De uitkomsten zijn besproken met het Gebruikersplatform en de voorzitters van de DEC's. De voorzitter van de CCD heeft in oktober 2023 deze opbrengsten gepresenteerd op een symposium over ernstig ongerief in Leiden.

Ethische dilemma's bij proefdiergebruik

Het uitgangspunt van de Wet op de dierproeven (Wod) is dat dieren een intrinsieke waarde hebben die gerespecteerd moet worden en dat dierproeven alleen mogen worden uitgevoerd als de doelstelling niet op andere wijze kan worden behaald. De CCD dient bij de beoordeling van vergunningaanvragen af te wegen of het gerechtvaardigd is proefdieren te gebruiken voor een specifieke doelstelling, en in welke mate daarbij een aantasting van het welzijn van de dieren gerechtvaardigd is. Bij de beantwoording van deze vraag wordt niet alleen gekeken naar de doelstelling op zich, maar ook naar het belang van het behalen van die doelstelling voor mens of dier, de mogelijkheden om de doelstelling te behalen zonder het gebruik van dieren, de kans dat de doelstelling behaald wordt, de te gebruiken diersoorten, de aantallen dieren, het ongerief dat de dieren ondergaan en de wijze waarop het ongerief van de dieren beperkt wordt. De ethische afweging door de CCD is dus complex en alleen per individueel dossier te maken. Als de CCD oordeelt dat het gebruik van proefdieren niet gerechtvaardigd is, wordt een aanvraag afgewezen. Het onderzoek mag dan niet worden uitgevoerd. De CCD maakt deze afweging, ook wel schade-batenanalyse genoemd, op onafhankelijke en onpartijdige wijze en gebruikt daarbij het advies van een DEC.

De CCD is zich ervan bewust dat het gebruik van dieren voor onderzoek door de maatschappij steeds minder vanzelfsprekend gevonden wordt. Dit geldt voor dieren in het algemeen, maar met name als het gaat om grotere dieren als honden, katten, landbouwhuisdieren en apen. Proeven die men in een ver verleden acceptabel vond, zoals bijvoorbeeld het gebruik van proefdieren voor het testen van cosmetica, vindt men nu niet meer acceptabel en zijn de Europese Unie sinds 1997 verboden. Deze ontwikkeling zal zich naar verwachting voortzetten en het is goed mogelijk dat we als maatschappij bepaalde zaken over onze omgang met dieren nu acceptabel achten maar in de nabije toekomst niet meer. Dit hoeft niet specifiek betrekking te hebben op onderzoek op dieren. Ook ontwikkelingen ten aanzien van onze omgang met (landbouw)huisdieren kunnen van invloed zijn op toekomstige ethische afwegingen. De CCD ervaart regelmatig een dilemma bij het maken van de schade- batenanalyse.

Omgang met dilemma's

Indien de CCD een dilemma signaleert, kan zij overwegen om hierover advies in te winnen bij externe partijen. In het geval van project-specifieke casussen zal zij zich in eerste instantie richten tot de betreffende DEC. Ook kan worden besloten om onafhankelijke experts te benaderen voor additioneel advies om tot een zorgvuldige ethische afweging te komen voor specifieke casussen.

Wanneer de CCD regelmatig terugkerende of algemene dilemma's signaleert kan het wenselijk zijn om hier uitgebreider bij stil te staan. Bij complexe gevallen kan de CCD besluiten om deze te adresseren bij het ministerie van LNV, of zich te laten

informereren door gespecialiseerde externe instanties. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad), de Raad voor Dieraangelegenheden (RDA), het Centrum voor Ethiek en Gezondheid (CEG) of het EU Reference Laboratory for alternatives to animal testing (EURL ECVAM). Zo zijn in het verleden dilemma's geadresseerd op het gebied van onderzoek ten behoeve van de (intensieve) veehouderij, dieren die in voorraad worden gedood zonder te zijn ingezet voor fok of wetenschap, aanvraag door Contract Research Organisaties (CRO's), wettelijk vereist onderzoek, onderzoek naar leefstijl gerelateerde aandoeningen, het ongerief van individuele huisvesting, het doen van dierproeven ten behoeve van marktregistratie van producten buiten de EU en de transferbaarheid van dierproeven. Voor meer informatie over deze dilemma's verwijst de CCD u naar de voorgaande jaarverslagen. In 2023 heeft de CCD geen nieuwe, overkoepelende dilemma's gesignaleerd, maar heeft zij wel stilgestaan bij het eerder beschreven dilemma over aanvragen door CRO's.

Tot slot

In samenwerking met haar ketenpartners blijft de CCD zich onverminderd inzetten voor het signaleren en adresseren van dilemma's rondom dierproeven.

4 Vergunningen

In 2023 zijn er een totaal van 239 nieuwe projectvergunningen aangevraagd. Een deel van de aanvragen van eind 2022, een totaal van 91 aanvragen, is begin 2023 behandeld. Ook zijn er eind 2023 aanvragen over de jaargrens naar 2024 gegaan; het betrof 63 aanvragen.

In totaal zijn er in 2023 een totaal van 267 projectvergunningen beschikbaar. Daarvan zijn er uiteindelijk 265 vergund. De CCD heeft in 2023 twee aanvragen afgewezen. Voor beide afwijzingen was de reden:

- Het niet kunnen maken van een schade-batenanalyse wegens ontbrekende informatie over de strategie en schade aan de proefdieren.

De Minister heeft in 2023, evenmin als in voorafgaande jaren, geen beslissingen van de CCD vernietigd.

Aanvragen projectvergunning	2022	2023
Aanvragen ingediend	256 *	330 *
Teruggetrokken	5	13
Vergund	255	265
Beoordeling achteraf opgelegd	46	71
Afgewezen	1	2
Meldingen	436	344
Wijzigingsverzoeken	27	55

**91 vergunningen zijn in 2022 aangevraagd, maar het besluit over het al dan niet vergunnen daarvan is genomen in 2023. 63 vergunningen zijn in 2023 aangevraagd, maar het besluit over het al dan niet vergunnen daarvan wordt genomen in 2024.*

Er zijn 344 meldingen binnengekomen van aanpassingen in een project waarvoor een vergunning is verleend. Dit zijn aanpassingen die geen negatieve gevolgen hebben voor het dierenwelzijn. Daarnaast zijn er 55 wijzigingsverzoeken op een projectvergunning gedaan welke mogelijk negatieve gevolgen hebben voor het dierenwelzijn, door een wijziging in het aantal dieren, het diertype of de diersoort.

Voor deze wijzigingsverzoeken is een advies aan een DEC gevraagd en zijn deze vervolgens beoordeeld door de CCD, hiervan zijn er 55 vergund. Er zijn geen wijzigingen in 2023 ontvangen waarover in 2024 een besluit wordt genomen. Bij 71 vergunningen is sprake van Beoordeling achteraf. Een Beoordeling achteraf wordt opgelegd bij projecten met ernstig ongerief of waarbij ernstig ongerief volgens de CCD niet uitgesloten kan worden of bij het gebruik van niet-humane primaten.

De tijdigheid van afhandelen van aanvragen heeft de afgelopen jaren veel aandacht van CCD en DEC's. In 2023 is 88,8% van de binnengekomen aanvragen tijdig behandeld. Dat ligt ruim 7% hoger dan in 2022 (81,5%).

Aantal dieren

De CCD verleent vergunningen voor het uitvoeren van dierproeven. De projectvergunningen hebben bijna allemaal een looptijd van vijf jaar. De aantallen dieren in de vergunning mogen niet zonder toestemming van CCD overschreden worden. Het daadwerkelijk aantal dieren dat gebruikt wordt in dierproeven ligt meestal een stuk lager, bijvoorbeeld doordat (onderdelen van) proeven niet worden uitgevoerd of door het hanteren van go/no go momenten, die in de projectvergunningen zijn beschreven. De daadwerkelijk gebruikte dieraantallen komen in de jaarlijkse NVWA-rapportage 'Zo Doende' tot uitdrukking.

In de volgende tabel zijn de maximale aantallen dieren per diersoort opgenomen, waarvoor in 2023 een vergunning is afgegeven. Het totale aantal ligt lager dan in 2022. Een verklaring is te vinden in een aantal grootschalige vergunningen dat in 2022 is afgegeven. Het aantal vergunde goudhamsters, runderen, 'andere zoogdieren', fretten, resusapen, Java-apen en klauwapen is in 2023 gestegen ten opzichte van 2022. Dit is te verklaren door relatief grootschalige aanvragen met als doelstellingen 'fundamenteel' en 'toegepast' onderzoek waarbij deze diersoorten worden ingezet.

Maximaal aantal dieren vergund in project voor een looptijd van vijf jaar	2022	2023
Muizen	913.748	795.123
Zebravissen	342.392	270.190
Huishoenders	131.133	75.611
Kippen	64.896	66.165
Ratten	692.469	61.933
Vissen	299.352	28.077
Vogels	135.657	17.371
Zoogdieren	6.680	14.348
Goudhamsters	9.751	14.063
Fretten	2.625	12.768
Varkens	9.788	11.933
Runderen	4.192	10.386
Knaagdieren	6.700	5.934
Reptielen	5.750	5.400
Konijnen	115.422	5.299
Cavia's	51.782	3.775
Amfibieën	3.450	2.700
Schapen	2.821	1.547
Resusapen	265	1.170
Java apen	36	942
Klauwkickers	20.800	900
Paarden	2.415	479
Geiten	448	467
Honden	7.600	186
Katten	2.392	172
Kwartels	120	80
Vleeseters	0	30
Gerbils	2.350	0
Totaal	2.835.034	1.407.049
Totaal	2.835.034	1.407.077

Niet-Technische Samenvatting (NTS)

Van elke aanvraag voor een projectvergunning dient ook een Nederlandstalige NTS van het project te worden ingediend. Het leveren van de NTS is wettelijk bepaald in de Wod. De NTS is een publiekssamenvatting van het project, geschreven voor het brede publiek in begrijpelijke taal. Deze NTS-en worden sinds 2021 gepubliceerd op een gezamenlijke website waar alle NTS-en worden geplaatst van alle lidstaten van de Europese Unie. De nummering van de NTS-en die gepubliceerd zijn op deze EU-website verschilt van de nummering van de NTS-en die ook nog gepubliceerd zijn op de website van de CCD. Daarom wordt op de website van de CCD regelmatig een lijst gepubliceerd met EU-nummers per NTS, corresponderend met de bekende nummering waaronder de NTS-en op de CCD-website gepubliceerd zijn. In 2023 zijn er in totaal 273 NTS-en gepubliceerd. In de NTS wordt ook de doelstelling van het onderzoek genoemd. Deze doelstellingen zijn onderverdeeld in een aantal doelcategorieën, zoals beschreven in de Wod. Een project kan onder meerdere doelcategorieën vallen

De NTS-en worden gepubliceerd op de website van de EU. Daar staan ook de Niet-technische Samenvattingen (NTS-en) van andere EU-landen.

De onderstaande website is te gebruiken voor het raadplegen van NTS formulieren voor alle lidstaten van de Europese Unie: <https://webgate.ec.europa.eu/envdataportal/web/resources/alures/submission/nts/list>

Aan sommige projecten is een voorwaarde 'Beoordeling achteraf' gekoppeld. Voor deze terugkoppeling wordt ook een Nederlandstalige publiekssamenvatting geschreven. De NTS van een Beoordeling achteraf wordt gepubliceerd op de website van de CCD. De titel en de nummering van de Beoordeling achteraf komt overeen met de oorspronkelijke projectvergunning.

Gepubliceerde NTS-en in 2023

Fundamenteel onderzoek	173
Translationeel of toegepast onderzoek	170
Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie	23
Onderzoek ter bescherming van milieu, gezondheid, mens of dier	7
Onderzoek behoud diersoort	4
Hoger onderwijs of opleiding	24
Forensisch onderzoek	0
Instandhouding kolonies genetisch gemodificeerde dieren	14

5 Juridische Zaken

De juristen van de CCD verzorgen alle juridische taken van de CCD. Zij behandelen bezwaar- en beroepsprocedures over vergunningaanvragen voor dierproeven en over Woo-verzoeken. Ook behandelen zij primaire Woo-verzoeken, AVG-verzoeken en klachten, en geven juridisch advies aan de CCD.

Wet Open Overheid (Woo)

De Woo is de opvolger van de Wet openbaar bestuur (Wob) en biedt kaders voor actieve en passieve openbaarmaking. De Woo verplicht bestuursorganen bepaalde documenten actief openbaar te maken en de informatiehuishouding op orde te brengen. In voorbereiding hierop nemen de juristen van de CCD deel aan werkgroepen die het oogmerk hebben deze processen te bevorderen en in goede banen te leiden.

De CCD ontving in 2023 zes Woo-verzoeken – drie meer dan in 2022. Eén Woo-verzoek was zeer omvangrijk waardoor de CCD dit verzoek niet in 2023 heeft kunnen afronden. Dit Woo-verzoek wordt afgehandeld in deelbesluiten. In 2023 handelde de CCD vier Woo-verzoeken af. Twee Woo-verzoeken zijn samengevoegd omdat de verzoeken op dezelfde onderliggende documenten zagen. Alle besluiten op Woo-verzoeken en de openbaargemaakte informatie publiceert de CCD op haar website: [Woo-verzoeken 2023](#) | [Wet open overheid](#) | [Centrale Commissie Dierproeven](#).

Bezwaarschriften

In 2023 heeft de CCD vijf bezwaarschriften ontvangen en negen bezwaarschriften afgehandeld.

Een bezwaarschrift uit 2023 had betrekking op een Woo-verzoek. Dit bezwaar is ongegrond verklaard. De andere vier bezwaren hadden betrekking op vergunningaanvragen voor dierproeven. Twee van deze bezwaren zijn ingediend door een derde-belanghebbende. Deze bezwaren heeft de CCD ongegrond verklaard. In één geval heeft de CCD alsnog een vergunning verleend. In een ander geval heeft de vergunninghouder het bezwaar ingetrokken nadat de CCD uitleg heeft gegeven over de vergunning en beschikking. Het betrof hier bezwaren namens de vergunninghouder.

Er zijn vier bezwaren afgehandeld die in 2022 zijn ingediend. Drie van deze bezwaren hadden betrekking op een Wob/Woo-verzoek. Eén bezwaar had betrekking op een vergunningaanvraag voor dierproeven welke is ingediend door een derde-belanghebbende. De CCD heeft dit bezwaar ongegrond verklaard. Twee van de bezwaren die zagen op een Wob/Woo-verzoek zijn ongegrond verklaard en één bezwaar is deels gegrond verklaard.

Beroepszaken

In 2023 kwamen er drie nieuwe beroepszaken binnen bij de CCD.
Twee beroepszaken zien op vergunningaanvragen voor dierproeven.
Eén beroepszaak gaat over een Woo-besluit van de CCD.

In totaal heeft de CCD nog zeven beroepszaken in behandeling.
Drie beroepszaken zien op de Wob/Woo en vier beroepszaken zien op de Wod.

AVG-verzoeken en klachten

De CCD ontving in 2023 geen AVG-verzoeken en klachten.

6 Communicatie

Transparantie is het uitgangspunt bij de activiteiten van de CCD. De focus van de communicatie richt zich met name op het professionele veld (vergunning houdende instellingen, DEC's, IvD's). Het doel is om duidelijkheid te geven over:

- het streven van de CCD naar een transparante en zorgvuldige vergunningverlening met focus op (verbeteren) dierenwelzijn;
- de positie en rol van de CCD;
- de geldende wet- en regelgeving;
- hoe het proces van vergunningverlening verloopt (eisen, procedures, formulieren et cetera);
- de dilemma's bij de beoordeling van projectaanvragen.

Website

De website www.centralecommissiedierproeven.nl speelt een centrale rol in de communicatie. Daar is informatie te vinden over onder meer het proces van de vergunningverlening, de aanvraagformulieren voor vergunning, informatie over wet- en regelgeving en de 3V's (Vervangen, Verminderen en Verfijnen) en de samenstelling van de commissie. Verder zijn de Niet Technische Samenvattingen van alle onderzoeken waarvoor de CCD een vergunning voor 1 juni 2021 heeft verleend op de website gepubliceerd. Daarnaast wordt de NTS van een beoordeling achteraf gepubliceerd op de website van de CCD.

In 2023 is de website van de CCD grondig verbeterd en begin november 2023 is de nieuwe website gelanceerd. De CCD had het communicatie- en contentteam van de Rijkdienst voor Ondernemend Nederland opdracht gegeven om te onderzoeken hoe de website kon worden verbeterd. Bij dit onderzoek zijn gebruikers, DEC-leden, IvD-leden en een dierenwelzijnsorganisatie geraadpleegd. Punten uit dit onderzoek zijn geïmplementeerd in de nieuwe website. In 2024 evalueert het RVO-team of de veranderingen daadwerkelijk tot verbetering hebben geleid en stuurt bij waar nodig.

7 Financiën

Onderstaand vindt u de tarieven van vergunningsaanvragen van de CCD in 2023. Naar aanleiding van de aanbevelingen van de evaluatie die in 2020 in opdracht van het ministerie van LNV is uitgevoerd is in het voorjaarsgesprek van 2021 afgesproken de tarieven voor de leges jaarlijks te verhogen met 5%. In 2023 zijn de tarieven met 5% verhoogd t.o.v. 2022. In december 2022 zijn deze tarieven gepubliceerd in de Staatscourant en geplaatst op de website van de CCD.

De tarieven voor 2023 waren voor een vergunningaanvraag op projectniveau:

- voor een eenvoudige dierproef met één bijlage dierproeven geldt het bedrag van € 980
- bij één bijlage dierproeven: € 1.540

- bij twee bijlagen dierproeven: € 1.845
- bij drie bijlagen dierproeven: € 2.151
- bij meer bijlagen dierproeven: voorgaand tarief verhoogd met € 171 per extra bijlage dierproeven
- wijzigingsverzoek gericht op één bijlage dierproeven: € 980
- wijzigingsverzoek gericht op meerdere bijlagen dierproeven binnen een project: € 1.540

Realisatie

De totalen van kosten en inkomsten van de CCD in 2023 worden in onderstaande tabel weergegeven en daarna verder toegelicht.

Tabel Verdeling kosten/ inkomsten

	Retribueerbaar 2022	Niet-retribueerbaar 2022	Retribueerbaar 2023	Niet-retribueerbaar 2023
FTE	3,8	7,9	4,6	8,1
Kosten werknemers	€ 608.336	€ 1.253.816	€ 781.706	€ 1.359.860
Overige kosten	€ 44.835	€ 647.180	€ 77.919	€ 617.582
Totaal kosten	€ 653.171	€ 1.900.996	€ 859.625	€ 1.977.442
Inkomsten uit leges	€ 543.039		€ 450.863	
Inkomsten uit bijdrage LNV	€ 110.182	€ 1.900.996	€ 408.762	€ 1.977.442
Totaal inkomsten	€ 653.171	€ 1.900.996	€ 859.625	€ 1.977.442

Toelichting op kostenontwikkeling

Het aantal ontvangen aanvragen voor vergunningen lag met 330 hoger dan het aantal van 256 in 2022. Een stijging van 74 aanvragen. Het aantal wijzigingsverzoeken was in 2023 met 55 ook hoger dan het aantal van 27 in 2022. De personele inzet op beoordeling van aanvragen (retribueerbare kosten werknemers) lag iets hoger dan in 2022, met name door het hogere aantal aanvragen. De retribueerbare 'overige kosten' zijn iets gestegen ten opzichte van 2022.

De inkomsten uit leges zijn € 50.000 lager uitgevallen dan begroot, ondanks een hoger aantal aanvragen en wijzigingen. Door een aanpassing van het beleid rond het genereren, fokken, genotypen, monitoren en houden van genetisch gewijzigde dieren zijn aanvragers in 2023 in de gelegenheid gesteld lopende vergunningen op dit vlak kosteloos te wijzigen. Bij 26 wijzigingsverzoeken werden hierdoor geen leges berekend en zijn derhalve de totale inkomsten uit leges lager uitgevallen. Het gewijzigde beleid is beschreven in de herziene handreiking 'Het genereren, fokken, genotypen, monitoren en houden van genetisch gewijzigde dieren. Het verschil tussen de retribueerbare kosten en de inkomsten uit leges (€ 408.762) is bijgesteld door het ministerie van LNV.

De personele kosten vormen ook bij de niet-retribueerbare kosten de grootste kostenpost. Het betreft hier de inzet die niet toegerekend kan worden aan een aanvraag voor een nieuwe vergunning of wijziging, zoals het opstellen en aanpassen van richtlijnen, overleg met stakeholders, rapportages, communicatie, juridische inzet en zaken als meldingen en beoordelingen achteraf. De stijging van het aantal FTE is het gevolg van een investering in kwaliteit van de bedrijfsvoering. Hiermee verwachten we beter te kunnen beantwoorden aan de wettelijke eisen waaraan een ZBO dient te voldoen. Ook nam de omvang van het juridisch werk toe.

Ten opzichte van 2022 zijn de niet-retribueerbare kosten gestegen met € 76.446. Een stijging van 4%. De stijging t.o.v. 2023 is deels veroorzaakt door een toename in juridische procedures, waaronder een stijging van het aantal Woo-verzoeken. De urenuitbreiding van de commissieleden droeg ook bij aan de toename.

Er is opdracht gegeven voor de bouw van een nieuw ICT-systeem, omdat de CCD de beheerkosten buiten verhouding hoog vindt ten opzichte van het aantal aanvragen. De bouw en implementatie van het nieuwe ICT-systeem heeft echter vertraging opgelopen. Op het moment worden afwegingen gemaakt om verder te gaan met de ontwikkeling of te kiezen voor een upgrade van het bestaande ICT-systeem.

In 2023 kwamen 344 meldingen over lopende projectvergunningen binnen bij de CCD; circa 22% minder dan in 2022. De verwachting is dat het aantal meldingen ongeveer rond de 400 zal blijven, omdat het aantal 'lopende' vergunningen, waarop meldingen en wijzigingen ingediend kunnen worden, vrij stabiel zal blijven. Verder zijn 71 beoordelingen achteraf inhoudelijk opgelegd. Dit aantal zal de komende jaren verder stijgen als gevolg van het aflopen van de opgelegde voorwaarde 'Beoordeling achteraf' op projecten die voor vijf jaar vergund zijn.

Het is belangrijk hier te herhalen dat fluctuaties in de aantallen vergunningaanvragen, wijzigingen en meldingen over de jaren heen niet direct vertaald kunnen worden in de kosten die gemaakt worden voor de beoordeling. Het grootste deel van de CCD begroting bestaat namelijk uit personeelskosten. De personele omvang lijkt passend bij de gemiddelde omvang van de werkzaamheden.

Vergoedingen

De CCD leden krijgen een maandelijkse vaste vergoeding voor het werk dat zij uitvoeren. Daarnaast kunnen zij een vergoeding ontvangen voor (reis-) kosten die zij voor de CCD maken. In de onderstaande tabel staan de totaal uitgekeerde vergoedingen in 2023. Ten opzichte van 2022 vallen de vergoedingen voor de leden hoger uit dan in 2022. Na inventarisatie van de inspanningen van de leden is besloten het FTE per lid te verhogen van 0,11 naar 0,17 FTE.

Tabel vergoedingen aan commissieleden CCD

	Vaste vergoeding	(Reis-) kosten
Ludo Hellebrekers	€ 28.488,21	
Flip Klatter	€ 20.203,30	€ 278,98
Els Maeckelberghe	€ 16.910,10	€ 491,15
Rebecca Nordquist	€ 20.203,20	
Mathieu Sommers	€ 6.783,80	€ 209,84
Elsbeth Stassen	€ 13.419,48	
Jan van der Valk	€ 20.203,20	
Marcel ter Veld	€ 20.203,30	€ 1.332,61
Totaal	€ 146.414,59	€ 2.312,58

Ondersteunend Bureau (OBDA)

De CCD wordt ondersteund door een secretariaat, het zogeheten Ondersteunend Bureau Dierproeven en Alternatieven (OBDA).

De medewerkers zijn door de minister van LNV beschikbaar gesteld en hebben een aanstelling bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het Ondersteunend Bureau bestaat uit een multidisciplinair team met hoog gekwalificeerde medewerkers die veelal een achtergrond hebben in life sciences. De medewerkers opereren onder het gezag van de CCD. RVO zorgt voor ondersteunende diensten voor de CCD op het gebied van huisvesting, financiën, ICT, juridische zaken en communicatie. Door RVO wordt jaarlijks een offerte uitgebracht aan de CCD over de te verrichten diensten.

8 Doorkijk naar 2024

In 2023 steeg het aantal ontvangen beoordelingen achteraf, die opgelegd zijn bij vergunningen voor onderzoek met niet-humane primaten en/of voorzien ernstig ongerief. De CCD analyseerde de beoordelingen. De uitkomsten en leerpunten uit deze evaluatie werden gecommuniceerd met het veld. Een vervolganalyse wordt gemaakt wanneer er meer beoordelingen achteraf zijn ontvangen en behandeld.

In 2024 zal de CCD de evaluatie van de voorwaarde in de vorm van een terugkoppeling bij CRO aanvragen afronden en met een voorstel komen over de werkwijze omtrent CRO-aanvragen. Dit project zal in 2024 verder worden afgestemd met de betrokken partijen.

De aanbevelingen uit het rapport 'Stelsevaluatie vergunningsproces voor proefdieronderzoek' een regulier breed Ketenoverleg te organiseren is in 2023 opgevolgd. In 2024 zal worden gewerkt aan een verdere invulling van het Ketenoverleg.

De inzet voor juridische werkzaamheden hangt af van de ontwikkeling van de aantallen bezwaar en beroepzaken en Woo-verzoeken. Naar verwachting zal de CCD medio 2024 beschikken over een vastgestelde selectielijst, goedgekeurd door het Nationaal Archief.

De website is in 2023 vernieuwd. In 2024 wordt geëvalueerd of de veranderingen daadwerkelijk tot de beoogde verbeteringen hebben geleid. Indien nodig zal bijgestuurd worden.

De bouw van de nieuwe ICT-oplossing als opvolger van het huidige ICT-systeem heeft vertraging opgelopen. In 2024 wordt een besluit genomen om door te gaan met de ontwikkeling van het nieuwe ICT-systeem of voor een upgrade van het huidige ICT-systeem.

De CCD blijft tenslotte de trends in politiek en maatschappij volgen als kompas voor het tijdig agenderen van mogelijke ethisch dilemma's inzake het beleid van vergunningverlening.

**Dit is een publicatie van de
Centrale Commissie Dierproeven (CCD)**

De CCD is het centrale orgaan dat als enige bevoegd is om vergunningen voor het verrichten van dierproeven in Nederland te verlenen.

Postbus 93118

EK Den Haag

t 0800-7890789 (gratis)

e info@zbo-ccd.nl

www.centralecommissiedierproeven.nl

Publicatiedatum: maart 2024

Publicatienummer: RVO-052-2024/JV-AGRO